

היום נלמד בעזרת ה':

חולין דף צו

(בעמ' הקודם)

אמר רבא: בהתחלה הייתי אומר שסימן עדיף מטביעות עין, שהרי הדין הוא שמחזירים אבדה לכל אדם שנותן סימן ולא מחזירים אבדה על פי טביעות עין (למעט תלמיד חכם שמחזירים לו על פי טביעות עין).

השתא: אבל כעת ששמעתי את השמועות הללו (לעיל צה:) שמתירים בשר שהתעלם מהעין על פי טביעות עין, אני אומר שטביעות עין עדיפה מסימן.

דאי לא תימא הכי: שאם לא תאמר כן, איך סומא מותר לבוא על אשתו, ואיך בני אדם מותרים לבוא על נשותיהם בלילה, והרי יש לחשוש שמא הוא בא על אשה האסורה לו, אלא בהכרח שמותר להם בגלל שאנו סומכים על טביעות הקול, כלומר שכל בעל מזהה את אשתו גם על פי הקול שלה, וכמו כן לגבי בשר שהתעלם מהעין אנו סומכים על טביעות עין, וא"כ גם לגבי אבדה אפשר לומר שטביעות עין עדיפה מסימן.

אמר רב יצחק בריה דרב משרשיא: תדע שטביעות עין עדיפה מסימן, שהרי אילו באים שני אנשים ואומרים 'פלוני הרג את הנפש ואנו לא מכירים אותו מעולם, אבל זה וזה הסימנים שהיו בגופו ובכגדיו', לא הורגים אותו על סמך דבריהם, אבל אם הם אומרים 'פלוני הרג את הנפש ויש לנו טביעות עין בו' כלומר אנו מכירים אותו, הורגים אותו על פיהם.

אמר רב אשי: תדע שטביעות עין עדיפה מסימן, שהרי אילו אדם אומר לשליח שלו 'תקרא לפלוני שזה וזה הסימן שלו', ספק האם השליח ידע לזהות את אותו פלוני, אבל אם יש לו טביעות עין בו, כלומר שהוא מכיר אותו, ברגע שהוא יראה אותו הוא יזהה אותו.

משנה: צריך שיטול את כולו: צריך לחטט אחריו, ומשנתנו כדעת רבי מאיר לעיל שאמר שגיד הנשה צריך חטיטה.

ר' יהודה חולק וסובר שצריך ליטול רק את מה שמגולה ונראה על הכף.

גם אם אכלו ואין בו כזית חייב מלקות, לפי שגיד הנשה הוא 'בריה', ועל בריה חייבים אפילו על כל שהוא.

אכל מזה כזית ומזה כזית: כלומר אכל מגיד הנשה של הירך הימנית וגם של השמאלית, חייב שמונים, ארבעים על כל גיד הנשה.

ר' יהודה אומר: חייב רק ארבעים, לפי שלדעתו גדי הנשה נוהג רק בירך הימנית.

נמרא: בר פיולי: אדם ששמו 'בר פיולי' עמד לפני שמואל, והיה מנקר את גיד הנשה, והיה גומם אותו מלמעלה ולא מחטט אחריו, כשיטת רבי יהודה. אמר לו שמואל – רד ותחתוך אותו יותר בעומק! אם לא הייתי רואה אותך היית מאכיל אותי איסור!

בר פיולי נבהל ונפל הסכין מידו. אמר לו שמואל – אל תפחד, מי שהורה לך לעשות כן, הורה לך כשיטת רבי יהודה, אבל אני סובר כתנא קמא שצריך לחטט אחריו.

אמר רב ששת: מה שנטל בר פיולי מהגיד (לפני ששמואל גער בו), הוא החלק האסור מדאורייתא לדעת רבי יהודה.

קושיא: מכלל: מדייקת הגמ' מדברי רב ששת: א"כ מה שנשאר בגיד הוא החלק האסור מדרבנן לדעת רבי יהודה. נמצא א"כ שלדעת רבי יהודה צריך לחטט אחרי הגיד לכל הפחות מדרבנן, וא"כ מי הורה לבר פיולי שדי לגמום את הגיד ולא צריך לחטט אחריו לגמרי, והרי גם לרבי יהודה צריך לחטט אחריו מדרבנן?!

תירוץ: אלא אמר רב ששת: אלא כך אמר רב ששת: מה שנטל בר פיולי הוא החלק האסור מדאורייתא לדעת כולם, ומה שהוא השאיר זה החלק שאסור מדרבנן רק לדעת רבי מאיר, אבל לרבי יהודה החלק הזה מותר אפילו מדרבנן.

*

למדנו במשנה – האוכל מגיד הנשה כזית סופג את הארבעים:

אמר שמואל: התורה אסרה רק את אותו חלק של הגיד שנמצא על כף הירך בלבד, ולא מה שנמשך ממנו חוץ לכף הירך, שנאמר "על כף הירך".

אמר רב פפא: דברי שמואל תלויים במחלוקת תנאים, וכפי שלמדנו בכרייתא – מי שאכל את גיד הנשה כולו, ואין בו כזית, חייב מלקות. רבי יהודה אומר, אינו חייב עד שיהיה בו כזית. **הגמ' מבארת:**

מאי טעמא דרבנן: טעמם של רבנן הוא, משום שהם סוברים שגיד הנשה שלם הוא 'בריה' שחייבים עליה בכל שהוא.

ורבי יהודה סובר: באיסור גיד הנשה נאמר לשון 'אכילה' (= "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה"), וסתם אכילה היא רק בכזית.

ורבנן סוברים: אותה "אכילה" באה להשמיע לנו, שאם יש בגיד הנשה ארבעה וחמישה זיתים, כלומר שהוא גדול, ואכל ממנו כזית אחד, חייב אפילו אם לא אכל את כולו. אבל אם אכל את כולו, חייב אפילו אם יש בו פחות מכזית.

ורבי יהודה יאמר לך: זה שגיד הנשה חייב עליו אפילו אם לא אכל את כולו, לומדים זאת מ הפסוק "אשר על כף הירך", שמשמע אפילו אם אכל רק את החלק שעל כף הירך חייב, אבל רק אם יש על זה שם 'אכילה', דהיינו בכזית, והתורה לא היתה צריכה לכתוב שבביל זה לשון "אכילה", אלא היא כתבה זאת כדי ללמדנו שאפילו אם אכל גיד הנשה שלם אינו חייב אם אין בו כזית.

ורבנן סוברים: הפסוק "אשר על כף הירך" נצרך ללמדנו את דברי שמואל שאמר לא אסרה תורה אלא רק את החלק שעל כף הירך.

ורבי יהודה חולק על דינו של שמואל, לפי שנאמר "הירך" (במקום "ירך") ומשמע שגיד הנשה של כל הירך אסור, ולא רק מה שעל כף הירך, וא"כ הפסוק "אשר על כף הירך" מיותר ללמדנו לאסור אפילו אכילת רק חלק מהגיד.

ורבנן דורשים מ"הירך", שדוקא הגיד הפנימי שהוא גדול ומתפשט בכל הירך אסור, אבל הגיד החיצון שהוא קצר אינו אסור. **ולעולם** אפשר לקיים את דינו של שמואל שרק רק מה שעל הכף של הירך אסור.

נמצא שדברי שמואל הם כדעת רבנן, אבל לדעת רבי יהודה כל הגיד המתפשט באורל הירך אסור מדאורייתא, וזה מה שאמרה הגמ' לעיל שדברי שמואל תלויים במחלוקת תנאים.

קושיא: והאי כף: איך רבנן ורבי יהודה דורשים דרשה מהפסוק "אשר על הכף", והרי הפסוק הזה כבר נצרך ללמדנו למעט עוף שלא נוהג בו איסור גיד הנשה לפי שאין בו כף.

תירוץ: תרי "כף" כתיבי! בפרשה נאמר פעמיים "כף", וא"כ אפשר לדרוש מכך שתי דרשות.

משנה: ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בו בנותן טעם, הרי זו אסורה. כיצד משערין אותה? כבשר בלפת: כלומר רואים כאילו הירך הוא לפת, והגיד הוא בשר, ואם כמות כזאת של בשר נותנת טעם בכמות כזאת של לפת, הרי שהירך אסורה. שיעור זה הוא הלכה למשה מסיני.

גיד הנשה שנתבשל עם הגידים: גיד הנשה שהתבשל עם גידים של היתר, אם הוא מזהה את גיד הנשה בתוך שאר הגידים, משליכו החוצה ושאר הגידים שיעורם בנותן טעם, ואם אין בגיד הנשה כדי לתת טעם בשאר הגידים הרי הם מותרים. ואם הוא לא מזהה אותו, כל הגידים אסורים, לפי שיש לחשוש על כל גיד שמא הוא גיד הנשה. (הגמ' תקשה מדוע הוא לא בטל ברוב). אבל הרוטב של התבשיל שיעורו בנותן טעם.

וכן חתיכה של נבלה: וכן הדין בחתיכה של נבלה או חתיכה של דג טמא שהתבשלו עם חתיכות של היתר, אם מזהה את החתיכה של האיסור בתוך שאר החתיכות, משילך אותה החוצה ושאר החתיכות שיעורן בנותן טעם, ואם אין בחתיכה של האיסור כדי לתת טעם בשאר החתיכות הרי שאר החתיכות מותרות. ואם הוא לא מזהה את חתיכת האיסור, הרי כל החתיכות אסורות, לפי שיש לחשוש על כל חתיכה שמא היא חתיכת האיסור. אבל הרוטב של התבשיל שיעורו בנותן טעם.